

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația :
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

DIRECTORI :
A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL :
10 Lei pe an

ÎN NEMARGINIRE

— DIN H. IBSEN —

IV

Din miază-zi sosește un vînător bizar,
Noianuri fără margini el a avut să 'nfrunte
Și gânduri mute-î joacă pe palida lui frunte
Ca razele nocturne a soarelui polar.

Surisu-i strălucește în lacrimi resfrînt
Și gura-î, deși tace, parcă i-aud cuvîntul.
Dar cine-î el? Ce spune? Mai clar grăește vîntul
Cînd trece prin pădure și murmură un cînt.

Și nici nu poți pricepe ce gânduri se ascund
In ochii lui cei limpezi, ca și acele lacuri
Hrănite de ghețare, în care par de veacuri
Că dorm oglinzi curate pe-abisuri fără fund.

Dar iată negre gânduri, ca păsările 'n sbor
S'alungă speriate și pacea le-o distramă —
Atunci, ca marinarii, băgați bine de samă
Căci nimeni nu se 'ntoarce din adîncimea lor! —

La o răscruce 'n munte mî-a răsărit în drum,
Eū însoșit de pușcă, iar el de-un cîne mare.
Acolo ne legarăm c'un jurămînt, de care
De-aș mai avea tărie, m'aș lepăda acum.

Ce mă ținea de dînsul legat, nu pot să spuî
Și m'am luptat eū totuși, dar n'a fost cu putință
Să scap de el, — iar astăzi nici nu mai am voință :
Văd că-s cu trup și suflet pe vecînicie-al lui!

V.

Pentru ce arar tu plîngi spre sară
 Cînd gîndești la maică-ta bătrînă?
 Aũ dormeaĩ sub pătura de lină
 Mãi tihnit ca sus, sub cer, afară?»

Plîng, căci mă gîndesc în pacea sării
 Că 'mi-era acas'ășa de bine.
 Blind torcea motanul lîngă mine,
 Iar eũ dus mă dam robit visării.

«Pentru-ce vizezi tu ca nebunii?
 Mult mãi bună-ĩ lupta, nu te teme!
 Decĩ trăește-ți viața, că ai vreme
 Să vizezi sub sălcii cu străbunii.

«Sue unde renul trece 'n goană,
 Ploi și vînt d'eĩ înfrunta în cale,
 Tot mãi bine-așa, decit în vale
 Prund să sfaremĩ ca să capeti hrană.»

Dar aud purtat de vînt încoace
 Glas de clopot blind sunînd... — «Ce-ți pasă!
 Las' să sune! Apa sgomotoasă
 Murmură mãi dulce la răstoace».

Prind la schit creștinii să s'adune,
 Printre eĩ e mama cu nevasta...
 «Crezi că nu-ĩ păcat pe lumea asta
 Vremea să ți-o pierzi în rugăciune?»

Orga 'n bolți psalmodiază cîntul,
 Albe ard făcliile 'n altare...
 «Dar mãi albĩ lucesc ghețarii 'n soare,
 Și mãi viũ pe culmi buciũmă vîntul!»

Haide dar, de crezi tu că-ĩ mãi bine,
 Tot mãi sus, mãi sus spre zarea largă —
 Cui ıi place la bisericĩ meargă —
 Tae drum,— de-acuma merg cu tine!

VI.

Se face toamnă, — plîng domol
 Tălăngile îndepărtate,
 Reintră turmele 'n ocol
 Lăsîndu-și dulcea libertate.

Curînd și iarna va veni
 Să 'mbrace 'n alb coasta ripoasă,
 Potecile s'o troeni
 Și-î vremea să cobor acasă.

Dar dacă sufletul ți-e dus,
 Mai ai tu casă? Ai tu vatră?
 El m'a 'nvățat uitarea, sus,
 Și mî-este inima de piatră.

Ori-cît trudești, jos de râmii
 Nu poți purcede-o faptă mare,
 Puternic cresc ai mei plămii
 Pe culmi, și-aici mă simt eū tare.

Întreaga zi nu'mî aflu loc,
 Dar șara'ntors cu prada 'n spate
 Mă hodinesc, privind la foc
 Și mă îmbăt de libertate.

Vin noaptea duhuri, fel-de-fel,
 Dar vînătorul le cunoaște:
 Mî-a dat un coif vrăjit de el
 Și nici o frică nu mă paște.

Pe culmile 'mbrăcate 'n nea
 Gîndirea de oțel se face,—
 Nici un cirip de păsărea
 Nu 'ți tulbură senina pace.

De-oî fi eū tot așa și 'n Maiū
 Îmî iaū și mamă și soție,
 Le-aduc din chinuitul traiū
 În vasta mea împărăție.

Tot ce-am aflat le-oî arăta
 Și-or duce-o muma 'n ris și 'n glume,
 Și 'ntre ghețare vor uita
 C'aū mai trăit pe altă lume.

(Sfîrșitul în n. viitor)

Trad. de D. ANGHEL și St. O. IOSIF.

Povestea Scălciuțelor

Primăvara cînd eșiai în capul satului dinspre moară, îți sărea înaintea ochilor o luncă de-ți era mai mare dragul, iar în fund... în fund de tot vedeai pe-o întindere bunicică o pată gălbue, ce se întindea pe ierba cea verde ca o năframă cusută cu fire de argint. Mî-a rămas în minte locul acela, martor atîtor dulci naivități de pe vremea copilăriei, și acum cînd scriu aceste rînduri, par'că mă văd acolo cu Ilenuța dascălului intruchipînd o căsuță de găteje și porînd o gospodărie, de se oprea pasărea din sbor să se mire.

Acea năframă cusută cu fire de argint nu era alt-ceva decît un răzor mare de flori galbene, ce creșteau pe un loc apăsător și semănau cu ochiul bouului, atîta numai că erau mai mari în floare și mai puțin înalte de cît acesta. Nu știu cum le-o fi zicînd prin alte părți... noi le ziceam scălciuțe; așa prinsesem și noi de pe la alții.

Dumineca de cum eșia din biserică, băieții și fetele cari puteau să țină la drum, mititei cu toții o porneau la scălciuțe și cînd îi vedeai, unii mai înapoi, alții mai înainte după cum îi ajutau puterile, înotînd prin tufele de iarbă, ți-se părea că i-a sămănat vîntul... Nu știu dacă astăzi mai este obiceiul acesta... și nici nu vreau să știu, dar dacă vor mai fi copii în satul meu și scălciuțe pe lunca dinspre moară, trebuie să mai trăiască și obiceiul...

Alt-ceva vreau să vă povestesc d-voastră, oameni de lumea nouă.

*

Mî-a fost drag în tot-d'a-una văcarul satului și după ce mă făcusem mai măricel, de nu mî-era frică să trec puntea de peste rîu, toată ziulica steteam cu el pe luncă. Imî dădea de mîncare dîn traista lui de pănură albă, și la urmă imî zicea:

«Acum știu că ți-o fi sete! Eū mă duc la fintiniță, dar pînă atunci fă-mî și tu o trebșoară; du-te și dă încoa vaca aia care a luat'o rasna... O vezi?»

Nu-î răspundeam nimic și numai ce puneam mîna pe măciucă. Atîta

'mă era! Cînd mă simţeam eu cu măciuca 'n mină, m'a-şi fi dus peste pămînt: alergam într'un suflet şi cînd mă 'ntorceam, numai ce-l vedeam că'mi întinde pălăria:

«Incet... încet că-ţi curge 'n sin!»... Hei! ce vremuri erau atunci, Doamne, Dumnezeule! Ce bună era pinea din traista văcarului şi ce dulce era apa din pălăria lui...

După vre-o ciţî-va ani, întors de pe la şcoli, în potopul de amintiri ce mă năpădiră pe locurile atît de scumpe sufletului, mi-am adus aminte şi de bătrînul văcar şi m'am dus să-l văd. Şedea lungit pe iarbă, răzimat în mina dreaptă, cu pălăria trasă în bătaia soarelui. Dacă nu şi-ar fi ridicat ochii lui plini de bunătate, mai că nu l'aşi fi mai cunoscut, aşa se făcuse de bătrîn.

— Bună ziua, moşule...

— Bună să-ţi fie inima., şi se uită lung şi nedumerit.

— Nu mă cunoşti, hai?

Bătrînul îşi dădu pălăria pe ceafă, mă măsură de vre-o cite-va ori din cap până 'n picioare şi-apoi de-odată, luminîndu-i-se faţa:

— Doar nu-î fi al... — Eu dădui din cap în semn de aprobare şi el continuă: «Ei, bată-te zilele ale bune... eşti gol tată-tău şi era gata să nu te cunosc... Dar pe unde mi-ai fost de nu te-ai mai arătat?... Ai bătut străinătăţile; hai?...»

— Nu, moşule... am fost coala la oraş, la şcoli...

Bătrînul dădu din cap, îşi lăsă ochii în jos, par'că s'ar fi gîndit la ceva...

«La oraş ai fost?» — apoi după un moment de tăcere: «Mă mir că nu te-am întîlnit... am fost şi eu pe acolo, acum un an, în Vinerea Paştilor... hei, cine ştie... lume multă... dar ce cauţi pe aici?»

Nu ştiam ce să-î răspund la început şi nu ştiu cum imi trăzni în minte să-î spun, că am venit să adun scâlciuţe. Bătrînul începu să ridă cu hohot, spunîndu-mi că n'am brodit'o cu scâlciuţele, că s'a trecut vremea lor şi pe vară nu mai găseşti una de leac.

— Dar de ce nu-ţi dai cireada într'acolo, moşule, uite... e o iarbă pină la genunchi.

Bătrînul se făcu de-odată serios şi-şi făcu cruce.

— Apoi se vede că nu ştii.

— Ce să ştiu?

— Stai coala să-ţi povestesc... Mă aşezai pe iarbă lingă el şi-mi venea să-l iaş în braţe şi să-l sărut pe omul ăsta curat la suflet, care nu cunoştea decît cerul, luna, isvoarele cu apă bună şi vacile cele 'blinde, cari — după cum zicea — erau fetele lui.

— Nu știu și nici tată-tău nu știe... dar am auzit așa... Ci-că în satul nostru a trăit odată un om bogat, da bogat, de măsura banii cu ferdela. Cine scie, o fi găsit vre-o comoară?... Uite, vezi?... Cît îți cuprind ochii pe aici era numai moșia lui; avea un grîu de se dusesse vestea. Și după toată bogăția asta n'avea decît numai un băiat, dar deștept, nevoie mare.

După puțină vreme, ba popa, ba dascălul l'a îndemnat pe bietul om să-și dea băiatul la școli. De unde știa el ce are să pățească?... Și a învățat băiatul vr'o două-zeci de ani... Pe unde n'a umblat?... Ci-că ar fi fost pînă colo, unde se sfîrșește pămîntul de dai de apă... Hei! avea tată-său bani, săracul, și-î da din belșug...

În vreme cît băiatul trăia prin țări străine, tată-său se învoise cu popa să-și împreune băeții; popa avea o fată... Florica... da era frumoasă de pica. Spunea moș Ilie, Dumnezeu să-l ierte, c'o scâlda tată-său numai în spuma laptelui.

Și așa... s'a întors băiatul acasă și cît ce l'a văzut, fata l'a îndrăgit de moarte.

Într'o zi, în sărbătorile Rosaliilor, bătrînul a eșit cu tată-său la cîmp să-î arate moșia. Griul da în copt și cît vedeaî cu ochii erau numai lanuri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din vorbă în vorbă prinse tată-său să-î întrebe, ce-a învățat e pe acolo pe unde a fost atît amar de ani.

«Ce-am învățat?... Uite, tată, ce-am învățat, eî pot să fac să bata piatra pe holdele vecinului și pe ale noastre să nu le atingă de loc».

Bătrînul a început să rîză și n'apucă să zică ceva, că băiatul făcu trei semne cum a știut el înspre Soare-răsare și numai ce se porniră niște nori, de ți-se ridica părul în cap. Norii aî început să fugă pe cer de parcă-î mina necuratul și se opriră tocmai de-asupra locurilor vecinului. Și încet-încet... mai întii ca prin sită, și apoi ca bobul de linte... și-apoi ca cel de mazăre, și pe urmă începu să cadă niște pietre ca ouăle de rață, de gîndeaî că are să se prăpădească pămîntul.

— «Oprește dragul tatiî, oprește...» îi strigă bătrînul plîngînd, și băiatul făcu alte trei semne înspre Soare-apune și norii fugiră la marginea cerului și se făcu iar senin ca înainte.

— Asta aî învățat tu, dragul tatiî?

De-atunci tată-său s'a amărît de învățătura băiatului și ședea tot pe gînduri, par'că l'ar fi chinuit ceva. Feciorul își petrecea vremea cu Florica, îi povestea din cîte văzuse prin lume și fata îi sorbia vorbele de pe buze, așa îl asculta de cu drag. Ajunsese să nu mai

poată sta fără el și seara cînd trebuia să plece acasă, ea rămînea pustie și-i plîngea de dor toată noptica.

După vre-o două săptămîni, bătrînul îl luă pe băiat cu vorba și-'l scoase iar la cîmp, uite colea pe unde pasc eū de vre-o ciți-va ani vacile astea flămînde. Bătrînul cocea el ce cocea, c'ajunsesse de par'că se smintise săracul. Cum aū ajuns aici, îi zise băiatului: «Dragul meu, ia-ți pălăria din cap și mulțumește lui Dumnezeu pentru bogăția asta care ni-a dat'o...» Băiatul începu să ridă...

E, pricepi acum?... mă întreba văcarul, făcîndu-și cruce... nu pricepi! Nu numai că nu s'a închinat băiatul, dar n'a putut să-și facă nici cruce; avea pe necuratul în cap și toată vremea, cît a școlărit, învățase la o școală de *solomonie*... era vînduut diavolului... Tată-său nici una, nici două a scos un pistol din sîn și l'a culcat la pămînt. L'a îngropat apoi acolo, în taină, de n'a știut nici suflet de om... S'a cam svonit ceva prin sat, dar nu putea să zică cineva vre-o vorbă.

Florica, cît a simțit, s'a pornit pe un plîns de la inimă; o dorea săraca, că l'avea drag. Toată ziua alerga plîngînd prin lanurile de grîu să-i găsească mormîntul. După o săptămîină o găsiră moartă niște oameni pe marginea părăiașului de colo...

Bătrînul muri de supărare, lanurile se părăginiră, nu le-a mai arat, nu le-a mai îngrijit nimeni și a început să crească pajiște. Eū imi pasc aci cireada de ani de zile, dar m'a fêrit Dumnezeu să trec vre-odată părăiașul.

Scâlciuțele pe cari le adună băieții, sunt lacrimile Florichi, cari îi căzură pe pămînt cînd 'și căta iubitul... Uite... colo, așa-i că nu mai e nici una?... Nu mai e, de bună seamă că nu... Căci suntem doar în toiul verii și florile astea nu țin de cît două luni de primăvară... Ce vrei? N'aū putere, săracile... lacrimi de fată mare și pace!

Z. BIRSAN.

PASTEL

Siniște-i. Dă în de sară,
Ceru-i rumen către-apus;
Stă biserica 'n deal sus,
Jalea pare c'o doboară.

Pîrîiașul, jos, la poale
Sprinten fuges peste șes,
De la stîna s'a purces
Vers de fluer peste vale.

Par pădurile-adormite
Cum de tot s'a 'ntunecat,
E tăcere-adîncă 'n sat,
Ălijiile 's pustiite.

EUGEN CIUCHI.

GENIUL DIN CONSTANȚA

— D-L PETRU VULCAN. —

«Să ne adorăm cu tot avîntul sufletească pe adevărații noștri poeți; să-i popularizăm prin mijlocul revistelor și ziarelor, pentru a-i cunoaște și a se bucura fie-care român care a fost contemporan cu ei, căci nu văd nici un bine în faptul de-a se admira și apoteoza poeziei numai după ce mor.

«Nu mai merge cu nepăsarea, cînd fie-care simte în vinele sale circulînd un sînge cald, un sînge de viță veche și nobilă...

Petru Vulcan, în *Ovidiu* 1902 No. 4.

Nu mai merge cu nepăsarea! E o chestie de datorie națională, de respect față de străbunii noștri, a căror nobilă prodiță suntem, de-a nu împleni cununii numai pe mormintele marilor răposați, cînd atîtea capete vii și frumoase așteaptă laurii bine-meritați.

Reproșul din cuvintele citate mi s'a adresat și mie, pentru-că am săvîrșit fără de legea de-a «apoteoza» pe reposatul Eminescu și a nesocoti atîtea alte genii, vii încă și strălucitoare.

Eată'mi mărturisesc greșala și'mi propun să mi-o îndreptez, după cît va mai fi cu putință. De aceea de data asta mă apropiu cu toată smerenia cuvenită de bărbatul care însuș mi-a dat îndrumarea de sus și care, după cum vom vedea mai tîrziu, dacă nu este tocmai luminos ca farul Constanței, este totuș o figură impozantă printre luminele contemporane, cari își revarsă strălucirea lor binefăcătoare asupra poporului român.

Ce răi, ce orbiți, ce ingrați și mai ales cît de nepractici suntem noi față de noi înșine! Căutăm binele în depărtări picioase, lăudăm trecutul și desgropăm ca niște hiene (cuvîntul e al criticilor mei) craniile marilor poeți, ca să ne inspirăm de ele, pe cînd în jurul nostru sunt atîția gînditori și meșteri ai condeiului, cari cu tesaurul minții, cu produsele inspirațiunilor lor conduc destinele acestui popor.

Eată de pildă d-l Vulcan. D-sa a tipărit de două ori atîta material ca Eminescu și cu toate aceste — ce tragic, ce paradoxal! — se găsesc încă destui naivi cari prețuesc o singură strofă din Eminescu, sau o singură pagină din Ivan Turbinca al lui Creangă mai pe sus de întreaga operă literară a d-lui Vulcan, inclusiv operele prețioșilor săi colaboratori de la «Ovidiu». Anomalia aceasta evidentă trebuie

să înceteze ; naivii trebuie să se convingă de rătăcirea lor și aceasta numai prin cunoașterea temeinică a marelui scriitor în viață e cu putință. Le voi veni într'ajutor.

Biografia d-lui Vulcan nu o voi mai face. Nu fiind-că ar fi inutil, ci din motivul că mi-ar fi prea din cale afară greu. «A descrie biografia acestui muncitor intelectual însemnează să facem o bună parte din istoria dezvoltării culturale a poporului macedo-romin din ultimele două decenii, de care e strins legată persoana d-lui Petru Vulcan» — scrie un biograf al său. Cum însă n'am de unde cunoaște aceste mărețe fapte, trecute acum în domeniul istoriei culturale, voi trece peste partea biografică, oprindu-mă la scrierile d-sale, ceea-ce în definitiv e acelaș lucru, de-oarece aproape toate aceste scrieri cuprind fragmente de autobiografie. «*Meine sämtlichen Werke sind — da ich für Thaten keine Zeit hatte — mein ganzes Leben*» — poate esclama d. Vulcan după Lenau.

E mult de cînd ș-a început spinoasa carieră de scriitor romin. Încă pe cînd era flăcăiandru scria ziua întreagă. «Scrie sute de coale pe toate fețele și cînd *contenează* începe a desemna pe Venus nudă, iar în cuprinsul corpului ei întins scrie în psilografie, imitînd pe psilograful Vladică, un volum din Bolintineanu»... amintește biograful (auto?) din «Revista poporului» 1899 p. 22. De la psilografie trece la poligrafie, scoate volume de versuri, nuvele, romane, publică articole estetice, politice «dedicate națiunei», amintiri, ode lui Abdul Hamid ; își afișează portretul în fruntea volumelor său prin «galeria biografică a marilor comercianți, industriași și *producători romîni*» ; colaborează la «Familia», «Povestea vorbeii», «Foaia interesantă», «Adevărul ilustrat», «Lumea nouă literară» ; ear mai tîrziu ajunge director la două reviste, la «Revista Poporului» («10.000 cetitori ; nu se vinde cu numărul ; cine primește două numere consecutive este considerat ca abonat..») și la «Revista literară științifică dobrogeană Ovidiu», în Constanța, unde ș'a creat un centru de activitate prodigioasă, conducîndu-se de principiul său propriu : «Muncește, luptă, de luminează, *contribuind astfel la îmbunătățirea speției*»....

Și cum îmbunătățește d-sa «speția» ? Răspundem : Ca om și ca poet !

«Sunt o persoană dublă : poet și om de bine
 Ca om prea multe sufăr, muncind fără de preget,
 Ear ca poet *sunt rege*, sărac, să crezi îți vine ?
 Îți plac aceste ființe în mine concentrate ?
 Ai?... Ce fel, nu-ți convine poet în sărăcie ?
 Disprețui nemurirea și nalta poezie ?»..

Cred că Raiana, iubita căreia se adresează autorul, n'avea cuvînt să disprețuiască această «naltă poezie». Cel mult să n'o priceapă și de aceea îi vom cita una mai ușoară :

«Aș vrea să scriu o poezie
Cînd noaptea mă trudesesc prin casă,
Dar vai în lunga-mi insomnie
N'am gaz în lampă: ea mă lasă.

«Atunci în întunerec mîntea-mi
De mi de gînduri e cuprinsă
Și stoluri trec pe dinainte-mi,
Dar în zadar: mi-e lampa stinsă...

Și eată una, scrisă cu lampa aprinsă :

«Pe scoarța de alun ț-am scris
Și-am zis :
Vino copilă subț aluniș
Pe furiș
Să mai gustăm o zi de viață
Și dulceță
Vino și ambii îndrăgostiți
Fericiti
Subț umbră de alun tăcuți
Perduți
Și beți de-atîta fericire
Al tău mire
Te va numi a sa mireasă
Aleasă
Apoi de desupt m'ar. iscălit :
Al tău iubit.»

Ca om iubește, ca poet scrie versuri și se iscălește și astfel «speția» se îmbunătățește, literatura ia avînt, artele frumoase se desvoltă și autorul pășește mîndru spre nemurire, chiar contra voinței sale :

Cultivă-a dragosteî virtute
Cu ea și artele frumoase
Și nu gîndi că sunt perdate
A muncēi tale mari foloase
Ne-vrînd tu însu-ți, al tău nume
Căta-va 'n vreme să străbată...
Din calea ta să nu te schimbe
Metalul vecinic care 'ncintă
Urechea inimilor strîmbe...

Dar veniți să-l însoțim și noi în calea sa. Eată-l recapitulându-și întreaga viață de sbuciumări într'un roman și imortalizînd (vorba biografului său!) figura unui băcan, anume Dragomir. Eată-l plecînd în Macedonia și culegînd mușatele lilice de la Pind, cari au înduioșat atît de mult pe ilustrul reposat Ureche. Reîntors ne surprinde cu romanul său epocal *Fecioara*, care, deși cîți-va invidioși spuneau că-i o poveste elementară a unui amor de-un sensualism oriental, totuși «a dat o direcție nouă romanului, direcția sănătoasă, care *va aduce la* luminarea minții și la inobilarea inimei, căci nimic nu poate influența mai bine asupra tinerimei ca acest gen de literatură», — cum se exprimă autorul în prefața sa. Și fără 'ndoială, descrieri de-o fineță artistică extraordinară ca scena în care eroul «într'un fund de dumbravă sărută rozalbul sîn, de forma unui disc biconvex» său de definiția iubirei în sens de «excitațiune nervoasă, resultanta necesității ce o simte firea noastră după formele sculpturale ale secului opus nouă» — sunt deadreptul educative. Trebuie să fi iezeit ca să nu recomanzi tinerimei acest roman sănătos.

Intr'adevăr, prin înlănțuirea firească a acțiunei, prin fraza lipsită de banalitate, prin înfrînarea instinctelor brutale ale eroilor săi, autorul acestui roman a reușit să se pună în fruntea romancierilor romîni și unul dintre adoratorii săi, căruia i-a căzut sarcina de-a-l apăra în contra învinuirei de-a se fi inspirat din romanul «Dan», exclamă cu justă indignare: «Dar d-l Vulcan, orî cit de mic s'ar părea pentru present, este o personalitate bine afirmată în literatură, pe cînd d-l Vlahuță este ceva șters, scrierile sale n'au pecetea personalității, d-l Vlahuță nu-i o personalitate»...

Mai încape 'ndoială? D-I Vulcan este o personalitate puternică, artistică și națională (adecă «duplă» cum ar zice d-sa) și lucrul se vede și din alte lucrări, cum e de pildă drama «Asasinarea lui Ștefan Mihăileanu», în care vibrează coarda patriotică în gamele cele mai nalte și în care totul se petrece după legea necesității psihologice, o lege strict observată de marii dramaturgi în frunte cu Shakespeare și în coadă cu P. Vulcan.

Calitățile de artist și profund gînditor le manifestă însă mai cu seamă în modul de-a aprecia, de-a înalța sau doborî talentele în literatura noastră. În cele două reviste ale d-sale găsim în timpul din urmă accente de legitimă revoltă sufletească în patria unor scriitori, pe cari vulgul naiv n'a avut curajul să-i deteste. Și pentru atîta viitoare depusă în serviciul unei cauze sfinte, îi suntem recunoscători. Nu mai puțină recunoștință îi datorim pentru felul cum ne știe in-

sufleți pentru geniul unor poeți ca d-l Florian Becescu. Să ascultăm, căci e delicios :

«Poesia lui Florian Becescu se revarsă ca un torent vehement, care determină o cultură nouă pe unde străbate, poesia lui e sgu-
«duitoare că te uimește prin măreția și frumusețea imaginilor.

«*Versul lui face să tresară marea din adâncuri, și chiar soarele și luna par a se înflora vrăjiți de farmec, ascultându-l. Și dacă*
«acești aștri împreună cu miriadele de stele se înfiorează de atita
«farmec, de-o armonie divină în fața puterii lui creatoare, cum să
«nu tresărim noi, pe noi care ne mișcă o frunză ofilită, smulsă de
«la tulpină de vijelie și când știm că acest minunat cîntăreț e al
«nostru, singe din singele nostru, carne din carnea noastră. Cum să
«nu lăcrămăm de bucurie, când știm că satira lui Eminescu și-a gă-
«sit demnul *continuator*? O, și ce mare nevoe avea neamul român
«în aceste timpuri de materialism grosolan de-un *profet al semnelor*
vremei!»...

O, nu unul, sunteți doi profeți ai semnelor vremei, d-le Vulcan!
Două genii de-o înrudire absolută! Sunteți pentru Dobrogea ceea-ce
Goethe și Schiller au fost pentru Germania, ceea-ce sunt Ibsen și
Björnson pentru Norvegia și eu sunt numai un debil glas din public
cînd îmi exprim dorința, ca să se doboare statuia lui Ovid din piața
Constanței și în locul ei, după modelul celebrei statuî a dioscurilor
germanî din Iena, să se ridice statuia dioscurilor noștri într'o intimă
îmbrățișare, cum îi vedem că strălucesc astăzi ca Pollux și Castor,
spre podoaba neamului și a literaturii romine.

Se va da ast-fel o dovadă, că opinia publică nu poate fi mistifi-
cată, ori-cit de mare ar fi ceata invidioșilor, nu, căci Românul se
conduce în toate de cunoscutul adevăr din cîntecul popular :

«Ce mi-e drag, nu mi-e urit,
Fie cit de ocărit,
Ce urăsc nu voi iubi
Cit de lăudaț ar fi»...

IL. CHENDI.

P. S. Cea mai frumoasă poezie a genialului Becescu este de sigur cea
apărută zilele aceste în ziarul «Cronica» sub titlul *Pirații literari* (piraiți
pe uscat!), poezie care confirmă cu vîrf presupunerea mea, exprimată
cu altă ocazie, că bietul domn Florian este o victimă a fantaziei bolnave
și a minții sale mărginite. Poezia 'mî este dedicată mie și «companiei»
mele și nici nu o voi trece cu vederea, căci îmi va servi ca document
uman la o încercare mai lungă asupra cazurilor patologice în poezia ro-
mină mai nouă, lucrare în care d-lui Becescu și colegilor lui de arme,
le voi acorda cuvenitul loc de onoare.

CH.

CÎNTEC

Cînd fruntea mea o țin
Pe fragedul tău sîn,
Ca 'n ritmul unui vers
O inimioară bate,
Isvor de bunătate
Ce-mi umple un univers.

Sub tîmpla mea bătînd
Precum un oaspe blînd
Ce-așteaptă să 'l auzi
La poartă noaptea 'nțireagă —
Ea știe că mi-i dragă
Și ochii că mi's uzi.

ION BİRSEANUL.

IN CIMITIR¹⁾

Cimitirul tăcut și trist s'alegea din umbrele revărsatului.

Cuprînsul tresare de cucernicie.

Răvărsatul răcorit, pătruns de liniște și lumină, se rezeza cu-nctul din odihna zorilor amorteite. Imprejur miros de verdeață rourată și monumente vechi de marmoră la mormintele Mușatinilor. Pe umerile hatmanilor impetriți ș'a doamnelor moarte, ciripiau vrăbiile deșteptate din vreme.

Mai încolo biserica de piatră înegrită de mușchiu.

Simina se 'nchină, sfîrșindu-și rugăciunea:

— Iartă-i, doamne, păcatele...

Gana îngină prin plîns, ca și cum ar fi vrut să întregască închinarea.

— Primește-o în bucuriile tale, doamne, că fost curată...

Și-și face semnul crucei tremurînd.

Simina apasă asupra peptului umflat de suspine, încrucișarea minilor ei albe.

— Mama mea!

— Sărmana domniță Casandra!

— Mormîntul cel mai trist și mai sărac! — Nici un semn. Afîta dragoste îngropată aici și nu-i o vorbă care s'o amintească lumii...

— Oare crucea cea mai frumoasă, nu ești tu acum?

— S'a stîns, tocmai cînd am înviorat eu și m'a lăsat fără nici un in-demn, singură...

— Cînd a fost să moară, m'a privit rugător prin lacrimi și m'a strîns cald de mîna ș'atunci am înțeles că trebuie să trăesc eu în locul dinsei...

— Ți-ai veștejit viața pentr'o străină, cînd ai fi putut iubi o odraslă a ta...

— Eū sunt sfîrșitul neamului meu, cu mine să mîntue un curpen de oameni. Mi se pare că sunt ca și vița aceea care se lipește așa de mult de-un trunchiū, în cit cu vremea își amestecă seva într'o singură curgere. Eū m'am curmat de rădăcina neamului nostru mort ș'acum trăesc prin tine. Mi-am cîștigat dreptul de-a mă asvirli în viitor, prin dragostea ce ți-am purtat. În singele tău, mi-am amestecat și eu viața. Durerile tale mă dor pe mine. Și-n bucuria ta tresare și sufletul meu...

— O, îți mulțumesc...

— N'ai să vorbești tu lumii pentru Casandra și-n numele strămoșilor tăi? Dar tu nu ești închinarea zilelor mele... Și-n glasul tău are să răsune și îngînarea desmierdărilor ce ți-am șoptit din leagăn. Dacă-aș fi trăit prin mine, eram să duc înainte o sămîntă blestemată și hulită, în-

¹⁾ Reproducem această frumoasă pagină din noul roman «Sybaris» datorit d-lui Ioan Adam.

tocmai ca și pădureții sălbatici cari fac fructe pe care nu le culege nimeni. Acum însă m'am curățit prin devotament... Și pentru jertfa roadelor stărpite în mine, ridic pe umerii mei altoiul strălucit al unui neam care-a cîrmuit noștrul românesc. Tu, ai ce spune și de cine vorbi... Eu îmi plec șalele să te ridici tu deasupra ca pe-un anvon și tremur de fericire că-ți pot fi roabă până la sfîrșit!..

— Cît de bună și ce înălțare !..

— Toate se întimplă după cum le rînduește Cel-de-sus. Eu am fost așa, pentru c'a vrut El să trăești tu. Omul ori cît s'ar înfrînge, tot trebuie la urmă s'asculte porunca lui: — Casandra era o femeie sfîntă. Ar fi adormit fecioară, atît era de stăpînă și liniștită. Dar D-zeu n'a vrut să ucidă cu dînsa pe Mușatinii. Cînd a văzut el că Irimia s'a vîndut unei slugi de-a deavolului, ș'a adus aminte c'a mai rămas un vlăstar uitat. Ș'a tuncî a răscolit viața în Casandra cea mîndră și stăpînită. In sara nunței ei nebune, rîdea în lacrimi și-și strîngea cu mîinile șoldurile vergine, ca și cum ar fi vrut să înădușe acolo strigătele strămoșilor care se cereau la lumină.

— Mama mea !..

Simina sbucnește într'un plîns nervos, lăsîndu-și mîinile protegitor în lungul stinghiilor.

— Ea a trebuit să moară, ca să-și rescumpere păcatul de-a fi călcat ranta de călugăriță...

— Sărmana mea mamă !..

— Dar D-zeu a avut grijă să fiu eu la căpătăiul ei...

— Îți mulțumesc..

Și Simina îi apucă mîinile de-și razimă fruntea pe ele și plîng amîndouă mult, cu lacrimi ferbinți și suspinări înecate.

Muțenia se tae de o vorbă răsunătoare:

— A, mironosițele plivesc mormîntul din revărsat...

Irimia s'apropia voinic și-nprospătat de dimineață, adus puțin de spate și sprijinindu-se cu mîna stîngă de cîrja lui înaltă. De sub pălăria mare de cîmp, îi atrînau pe la temple pletele clătinate și bătrîne. Barba albă lumina o față blîndă, mîncată până-n obraji de ochii mari și prăpăstioși,

— Am venit să plîngem pe mormîntul cel mai părăsit.

Simina se ridicase mîndră, de par'car fi răsărit din pămînt și-și stăpînește sbuciumul, înodînd între sprîncene crețul acela oprit și hotărîtor. Întunericul părului ei lăsat pe lingă ochi în două unde negre și-ntoarse se despică în oglindirea albă a feței, ca și nourul îngreuiat de noapte, care se sfîșie de ivirea unui colț balaiu de lună. Pe cap avea un zăbranic dat în voe pe spate.

— Vezi, Simino?

Și Irimia arată c'o rotire de mină în spre mormintele cu statu și cruci de marmură.

— Aici sunt îngropate cite-va capitale mărețe din istoria neamului nostru.

— Și pagina cea mai tristă...

Simina își lăsă privirea pe mormîntul mîni-sa acoperit de nemuritoare înflorite.

— Din care însă a tresărit mîndria lui din viitor...

El o apucă blajin de bărbie și-și plecă buzele pe fruntea ei frumoasă.

— Eu?

Simina înclină capul abătută și murmură încet:

— Cine știe ce-mi ascund anii !..

— Vremea se va supune ție, căci tu ești noi și trebuie să știi a voi...
Veți ține împrejurările în mînă, cum purta Jupiter fulgerile...

— O, câtă amăgire...

— Te cunosc bine, — te simt... Eu am suferit, pentru ca să-mi plătesc bucuria de-a măi putea veni aici, în templul bărbăției neamului meu, nu pentru c'am fost ticălos...

— Facă Cel-de-sus, ca să fie bine...

— Haidem cu toți printre monumente, să-ți spun ce-am fost noi, ca ca să-ți învîrtoșești sufletul de credință...

O apucă cu dreapta de braț și răzemindu-se în cîrjă pornesc prin cimitir.

— Aici zace domnul...

Și Mușat înșira nume mari și fapte de glorie. Ochii lui blînzi s'aprinse și glasul îi vibra pe cuvinte bărbătești. Statuele mucezite pe la încheturi, înmărmureau în felurile înfățișări. Erau acolo vovezoi împetriți pe cai spumoși și spatari răzimați în platoșe. Logofetese care rupeau fusu de la furcă și vornicițe îngenunchiate lîngă cruci înegrite.

— A, iată și crășorul Ioniță cu Linora de Medicis...

Un flăcău mlădios și cu peptul lat. Plete moi și crețe îi curg pe umere, iar barba lui mică și răruță se împrăstie apăsât pe-o vioară strunită. Cînta dulce și cu ochii goliți ridicați pe aripe de vise. Peste umărul lui, sprijinită cu mîna într'o mesuță, desvălită la pept și 'ntr'o pornire sănătoasă și 'nflorită, Linora cîntă aprins o romanță neauzită, înălțînd odată cu vocea ei moartă și mîna dreaptă într'un gest înghețat.

— Craiul Ioniță făcea versuri latinești și iubea muzica. Era spiritul cel măi înzestrat de pe timpul lui. A trăit prin veacul al XVI și trebuia să urmeze la domnie lui tată-su. S'a dus la Florența c'o însărcinare politică de-a țării. Acolo a uimit pe toți cu frumuseța și deșteptăciunea lui. A rătăcit mult prin saloanele strălucite ale nobleței romane, împrăștiind fiori și armonie. Prințesa Linora, coborîtoare din viața de Medicis, s'a îndrăgostit de vlastarul Moldovan. El o iubea tare și întîrzierea din Florența a fost o reverie înălțătoare. Făceau muzică amîndoi și dînsa îl învâța sculptura. Cînd nu ș'au măi putut ascunde dragostea, prințesa Linora a cerut voe părinților să-l iee de bărbat, Papa s'a opus însă la o unire c'un ortodox ș'a silit pe stăpînitorii Italieni să gonească pe ereticul amăgitor din statele lor. Craiul Ioniță s'a trezit surghiunit în Veneția, unde trebuia să se imbarce chiar noaptea aceea. Era îndurerat și nu știa ce-ar să-l măi aștepte pe drum. Intunecase de nestrăbătut și corabia arunca puntea la șchele, ca să primiască pe nenorocitul înamorat. Ploua mărunt și era lîncezală în port. Prin greul covîrșitor al nopței, s'aud pocnituri de bice și îndemnuri clocotitoare de surugii în goană: Prințesa Linora venea după iubitul ei alungat. Fugise de acasă cu ajutorul a zece cavaleri Florentini, care se bătuse necurmat în duel, neștiind cui ar fi măi dragă înflăcărata domniță. Trăise în veșnică încercare și se ciopleau zilnic cu săbiile. Nu s'au împăcat în de ei, de cit atunci cînd i-a poftit Linora s'o întovărășască în căutarea nobilului alungat. Dacă nu-l găsiu în Veneția, trebuia s'o aducă pînă în țară.

Ioniță și Linora s'au iubit mult. Iarna citiau pe Dante și Virgiliu la Suceava și vara sculptau și cîntau aici. Ioniță îi spunea sonete latinești în gustul lui Petrarca și ea rotunjea marmora înflorată de bucuria dragos-ei lor.

Într'o toamnă au fost chemați la curtea poloneză.

Petrecerea lor acolo a trecut ca o uitare dulce.

Cînd se întorceau primă-vara în țară, prin Galiția, le-au eșit noaptea niște tilhari ruteni înainte. Poștalionul mergea clocotitor. Craiul Ioniță dormea în fundul faetonului, iar Linora îi desmierda fruntea. Era tocmai

prin dreptul unei mănăstiri și locul venea adîncat și cu păduri vechi pe dealurile ridicate în lături. Hoții se zice c'ar fi fost tocmai călugării de acolo, ies ca din pămînt, opresc caii, rostogolesc cu împușcături pe surugii și un rutean spurcat împlintă cuțitul în peptul lat al lui Ioniță adormitul. Linora se ridică ca o minie lovită și umple mormîntul negru al nopței cu gemătul ei îngrozitor. Tilharii o apucă brutal, o dau jos și neputîndu-î scoate repede inelile din mîna stîngă, îi taie degetele cu totul, ca pe o feștilă întrecută de la o luminare. Ea scapă din amestecul hoților și pe cînd dinșii cotrobăiau averile, aleargă înebunită prin noapte și se sue în clopotnița mînăstirei. A început să tragă clopotele numai c'o mîna și prin dangătul lor, amesteca jalnic imnul *Ave Maria*...

Numai un moment s'a rupt nourii ca s'arate luna îmbolnăvită de ce-a zărit jos. Linora era o floare desvălită și sănătoasă. Avea părul roș și n-văluit.

Cu încăerarea hoților se desfăcuse în toată curgerea lui bogată ș'a-prinsă. În bătea lunii înlăcrămate de lumină, s'a părut înfățișarea ei c'ar fi sbucnirea răsburătoare a unui sul vîntuit de foc. Dangătul, *Ave Maria*... umpleau întunericul și muțenia de închinare. Luna s'a ascuns îndurerată și greul nopței nestrăbătute s'a prăbușit în trăsnete și scăpărări răsvrătitoare. Nourii negri și miniați s'au lăsat într'o ploae amestecată cu fulgerări. Cerul vărsa groază asupra adîncătorei și cuprinsul sguduit de sughiturile trăsnetelor, se înfiora de versul rugăciuneii și de bocetul înădușit al clopotelor. Dealurile din prejur, cu pădurile vechi, s'au năruit la vale, tirite de apă și cutremure, îngropînd acolo nelegiuirea călugărilor spurcați. În zori, cînd s'a potolit furia celui de sus, adîncătura cu mănăstire cu tot, erau o învălmășeală de copaci și petre. Numai virful clopotniței rămăsese de-asupra și Linora obosită și plouată, tot mai trăgia încet clopotele și plîngea răgușit imnul *Ave Maria*...

Pe locul acela n'a mai crescut de-atunci nimic. Un singur brad amețitor de înalt și veșnic tinăr, își clatină frunza verde pe arsura ceea seacă. — Cotului aceluia îi zice și azi: *la mănăstirea dracilor*...

Linora de Medicis s'a întors la Suceava îmbătrînită și cișă de mîna sfîngă. Ultimile zile și le-a petrecut sâpînd marmora aceasta. A murit aici, cu fruntea plecată pe razimul statuei, chiar în sara cînd a așezat'o printre celelalte morminte...

IOAN ADAM.

CARTI ȘI REVISTE

Călimdarul «Minervei» pe anul 1903. Un volum de 236 pag. în 8°. Cu numeroase ilustrațiuni, o planșă colorată după Aman și materie literară variată. Prețul lei 1.25.

Sybaris, roman de Ioan Adam. Un volum în 8° 320 pag. Editura autorului, se găsește de vînzare la toate librăriile. Prețul 3 lei.

Raportul anual al Societății Academice Romîne «Junimea» în Cernăuți. Al XXIV-lea an administrativ. Cernăuți 1902.

RĂSPUNSURI

D-lui A. A. Iași. «Greșelile mai însemnate»?... Una singură — c'ați scris-o.

D-lui V. I. D. Loco. Bine i-ați zis «Sunet», că de cit sunet, alt nimic nu-i.

D-rei E. D. Brăila. O cunoaștem. E o imitație după Bolintineanu. Și de la Bolintineanu n'coace s'au petrecut schimbări mari în construirea versului romînesc.

RED.